

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.003.03.2016

K/16/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

K/16/002 – Wykorzystanie uwag i realizacja wniosków zawartych w wystąpieniach po kontroli P/13/168 – Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych i kontroli P/09/167 – Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych w województwie wielkopolskim w latach 2007-2009 (I półrocze).

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

1. Mieczysław Zentel, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 99859 z dnia 7 marca 2016 r.
2. Jacek Młynarczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/8/2016 z dnia 13 kwietnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-4)

Jednostka
kontrolowana

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, ul. Plac Wolności 1, 62-820 Stawiszyn (Zakład).

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Zdzisław Wiksleben, Kierownik Zakładu od 1998 r.

(dowód: akta kontroli str. 6)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Po kontroli NIK (P/13/168) przeprowadzonej w 2013 r. Zakład zapewnił sporządzanie protokołów podczas każdorazowego pobierania próbek osadów do badań laboratoryjnych oraz dokonał wymaganej korekty sprawozdania o wytwarzaniu odpadów i gospodarowaniu odpadami za 2011 r. W okresie objętym kontrolą Zakład prowadził wymaganą dokumentację dotyczącą odzysku, magazynowania i przekazywania osadów, wywiązywał się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie gospodarki osadami oraz przestrzegał warunków wytwarzania i magazynowania osadów na terenie oczyszczalni ścieków, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Stwierdzone w toku niniejszej kontroli nieprawidłowości dotyczyły niepowiadomienia wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska (WIOŚ) o planowanym przekazaniu osadów oraz niewykonywania badań osadów, co najmniej raz na sześć miesięcy i badań gruntów, każdorazowo przed zastosowaniem osadów. Należy zaznaczyć, że ww. nieprawidłowości były przedmiotem wniosków pokontrolnych WIOŚ z dnia 31 marca 2014 r. (niepowiadomienie o zamiarze stosowania osadów) oraz NIK z dnia 8 maja 2013 r. (niewykonywania badań osadów, co najmniej raz na sześć miesięcy).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Realizacja wniosków pokontrolnych

1.1. Zakład został utworzony na podstawie uchwały nr IV/21/90 Rady Gminy i Miasta w Stawiszynie z dnia 7 sierpnia 1990 r. W okresie objętym kontrolą zasady działania Zakładu określał statut, zatwierdzony uchwałą nr XXII/146/2005 Rady

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

Miejskiej z dnia 31 marca 2005 r. oraz regulamin organizacyjny, zatwierdzony przez Burmistrza Stawiszyna w dniu 1 kwietnia 2005 r.

(dowód: akta kontroli str. 9-13)

Wojewoda Wielkopolski, rozporządzeniem nr 10/06 z dnia 9 marca 2006 r. wyznaczył aglomerację Stawiszyn o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM)² 7 200. Rozporządzenie to utraciło moc na skutek uchwały nr XI/311/15 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 października 2015 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Stawiszyn³ o wielkości 2.406 RLM.

(dowód: akta kontroli str. 7, 8 i 16-19)

Ekspluatowana przez Zakład mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia w Długiej Wsi Drugiej, po przebudowie w latach 2010-2011, posiada przepustowość Q_{sr} 800 m³ i Q_{max} 1000 m³ na dobę. Ścieki dopływają do oczyszczalni kolektorem sanitarnym oraz dowożone są taborem asenizacyjnym, natomiast odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Bawół. Na terenie aglomeracji znajduje się 18,5 km sieci kanalizacyjnych obsługujących 2.400 mieszkańców. W wyniku biologicznego oczyszczania ścieków powstają osady, które po odwodnieniu i higienizacji stosowane są na gruntach rolnych pod uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz

(dowód: akta kontroli str. 16-19)

W marcu 2014 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu Delegatura w Kaliszu (WIOŚ) przeprowadził w Zakładzie kontrolę przestrzegania prawa i decyzji administracyjnych w zakresie wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz wywiązywania się z realizacji zadań ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) za lata 2013-2014 (do 31 marca). Według ustaleń ww. kontroli, Zakład nie powiadomił WIOŚ o zamiarze przekazania osadów ściekowych władającemu powierzchnią ziemi, na której te osady miały być stosowane, co stanowiło naruszenie art. 96 ust. 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach⁴ (ustawy o odpadach).

(dowód: akta kontroli str. 20-26)

1.2. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki nałożenia kar i grzywien z tytułu nieprawidłowego gospodarowania osadami ściekowymi.

(dowód: akta kontroli str. 148-149)

1.3. Z czterech wniosków zamieszczonych w wystąpieniu pokontrolnym NIK nr LPO-4101-02-06/2013, P/13/168 zrealizowano trzy dotyczące:

- dokonania korekty zbiorczego zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. w zakresie przeliczenia osadów na suchą masę,
- sporządzania protokołów pobierania próbek osadów do badań z podaniem masy osadów, z której pobrano próbki oraz liczby pobranych próbek,
- oddzielania na placu składowym osadów zbadanych od osadów niebadanych.

(dowód: akta kontroli str. 27-32, 83, 84 i 101-103)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nie został zrealizowany wniosek z kontroli nr P/13/168, dotyczący wykonywania badań osadów nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy. Ustalono, że odstępy czasu

² Zgodnie z ówczesnym i aktualnym brzmieniem art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U z 2015 r. poz. 469, ze zm., dalej „Prawo wodne”), należy przez to rozumieć ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

³ Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 6220

⁴ Dz. U. z 2013 r. poz. 21, ze zm.

pomiędzy przeprowadzonymi w latach 2014-2015 badaniami osadów wynosiły od 9,5 do 11 miesięcy (patrz punkt 3.5 niniejszego wystąpienia). Zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych⁵ (rozporządzenie koś z 2010 r.) oraz § 5 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych⁶ (rozporządzenie koś z 2015 r.), badania osadów w oczyszczalni ścieków o wielkości do 10.000 RLM przeprowadza się nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy.

(dowód: akta kontroli str. 89-100)

W wyjaśnieniach Kierownik Zakładu podał, że w 2013 r. zostały przeprowadzone dwa badania osadów ściekowych. Próbkę do tych badań pobrano 25 czerwca i 19 grudnia 2013 r., a ich wyniki zamieszczono w sprawozdaniach z 25 lipca 2013 r. i 15 stycznia 2014 r. Z kolei w latach 2014 i 2015, z uwagi na małą ilość osadów wytworzonych w oczyszczalni, a także mając na uwadze zachowanie możliwie krótkiego terminu pomiędzy badaniem osadów, a ich zastosowaniem, rzeczywiście wykonano tylko trzy przedmiotowe badania. Ponadto, Zdzisław Wiksleben wskazał, że w dniu 24 marca br. Zakład zlecił Spółce EKOLAB wykonanie w 2016 r. dwóch badań osadów.

(dowód: akta kontroli str. 159-161)

Ocena cząstkowa

Opis stanu
faktycznego

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Ewidencjonowanie osadów ściekowych, realizacja obowiązków sprawozdawczych

2.1. W instrukcji obsługi oczyszczalni ścieków po rozbudowie w latach 2010-2011, zamieszczono szczegółowy opis technologii przerobu osadów, z zastosowaniem procesów odwadniania, higienizacji, transportu na terenie oczyszczalni (ciągnik rolniczy z przyczepą samowyładowczą) oraz składowania na utwardzonym placu pod zadaszeniem. Określony w pkt VI instrukcji zakres badań osadów obejmuje: test Imhoffa, analizę mikroskopową oraz stężenie osadu czynnego w reaktorach.

(dowód: akta kontroli str. 34-51)

Zakład dysponował pozwoleniem wodnoprawnym⁷ na szczególne korzystanie z wód w zakresie wprowadzania do rzeki Bawół oczyszczonych ścieków komunalnych, odpływających z rozbudowanej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w miejscowości Długa Wieś Druga, w ilości do 292 tys. m³ rocznie. Pozwolenie zostało wydane na czas oznaczony, tj. do dnia 31 sierpnia 2019 r.

(dowód: akta kontroli str. 52-57)

2.2. Zgodnie z art. 66 ust. 1 ustawy o odpadach Zakład prowadził ilościową i jakościową ewidencję odpadów z wykorzystaniem formularzy sporządzonych według wzorów określonych w zał. nr 2 (karta ewidencji komunalnych osadów ściekowych) i zał. nr 5 (karta przekazania odpadów) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁸, (obowiązującym do 31 grudnia 2014 r.) oraz w zał. nr 1 (karta przekazania odpadów) i zał. nr 4 (karta ewidencji komunalnych osadów

⁵ Dz. U. Nr 137, poz. 924

⁶ Dz. U. poz. 257

⁷ Decyzja Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Kaliszu (działającego z upoważnienia Starosty Kaliskiego) nr OŚ.6223-64/09 z dnia 1 września 2009 r.

⁸ Dz. U. Nr 249, poz. 1673

ściekowych) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁹.

Według ww. ewidencji w latach 2014-2015, w oczyszczalni wytworzono 75,1 Mg osadów o zawartości 15,0 Mg suchej masy (s.m.), w tym 42,2 Mg (7,1 Mg s.m.) w 2014 r. i 32,9 Mg (7,9 Mg s.m.) w 2015 r. W tym okresie zagospodarowano 79,7 Mg (15,7 Mg s.m.) osadów, z czego 50,0 Mg (8,5 Mg s.m.) w 2014 r. i 29,7 Mg (7,2 Mg s.m.) w 2015 r.

W okresie objętym kontrolą sporządzono osiem kart ewidencji komunalnych osadów ściekowych oraz cztery karty przekazania odpadów. Karty te zawierały informacje oraz dane wymagane w odpowiednich załącznikach do ww. rozporządzeń.

(dowód: akta kontroli str. 108-111 i 117-124)

2.3. Kierownik Zakładu (z upoważnienia Burmistrza Stawiszyna) przekazywał Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego coroczne sprawozdania z realizacji KPOŚK, opracowane według wzoru zamieszczonego na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego www.umww.pl, w zakładce Departament Środowiska pod hasłem KPOŚK w województwie wielkopolskim.

(dowód: akta kontroli str. 32,33 i 74-80)

Zakład sporządził zbiorcze zestawienie danych o komunalnych osadach ściekowych za lata 2014 i 2015 według wzorów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach¹⁰. W 2014 i 2015 roku, osady były stosowane na gruntach wykorzystywanych pod uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz (cel nr 5).

Dane zamieszczone w zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych za lata 2014 i 2015 były zgodne z prowadzoną przez Zakład ewidencją osadów.

(dowód: akta kontroli str. 62-73)

2.4. W okresie objętym kontrolą nie zawierano umów o zagospodarowanie osadów z osobami władającymi gruntami, na których osady te miały być zastosowane. Z oświadczenia złożonego przez Kierownika Zakładu wynika, że osady bezpośrednio po ich przetransportowaniu z oczyszczalni były równomiernie rozprowadzone na powierzchni gruntu (przy użyciu rozrzutnika do obornika), a następnie wprowadzone do gruntu (poprzez przyoranie).

(dowód: akta kontroli str. 32, 33 i 153)

Według zbiorczych zestawień danych o komunalnych osadach ściekowych, kart ewidencji oraz kart właściwości i stosowania osadów (przekazywanych, na podstawie art. 96 ust. 7 ustawy o odpadach, władającemu gruntami, na których osady miały być stosowane), w okresie objętym kontrolą osady zastosowano na gruntach o łącznej powierzchni 3,3 ha, w tym na 1,9 ha w 2014 r. i 1,4 ha w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 62-73 i 108-124)

2.5. Informacje w zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych za lata 2013, 2014 i 2015 zostały przekazane Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego odpowiednio: 10 lutego 2014 r., 27 lutego 2015 r. i

⁹ Dz. U. poz. 1973

¹⁰ Dz. U. Nr 249, poz. 1674., uchylone z dniem 23 stycznia 2013 r. Dane za lata 2014 i 2015 przekazywano nadal według tych wzorów, zgodnie z art. 237 pkt 1 i 237a pkt 1 ustawy o odpadach.

23 lutego 2016 r., tj. z zachowaniem terminu (do 15 marca następnego roku) określonego w art. 76 ust. 1 tej ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 62-73)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Określony w instrukcji obsługi i eksploatacji oczyszczalni ścieków zakres badań osadów nie obejmuje ustalenia odczynu pH oraz zawartości suchej masy, substancji organicznych, azotu ogólnego (w tym azotu amonowego), fosforu ogólnego, wapnia i magnezu, metali ciężkich (ołowiu, kadmu, rtęci, niklu, cynku, miedzi i chromu), a także obecności bakterii chorobotwórczych z rodzaju *Salmonella* i liczby żywych jaj pasożytów jelitowych *Ascaris* sp., *Trichuris* sp., *Toxocara* sp.

Obowiązek posiadania instrukcji, jako dokumentu opisującego całość procesu technologicznego (w tym wymaganych badań osadów) wynika z dyspozycji § 18 pkt 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 1 października 1993 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w oczyszczalniach ścieków¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 34-51)

W złożonym oświadczeniu Kierownik Zakładu zobowiązał się (w terminie do końca maja 2016 r.) do uzupełnienia instrukcji obsługi i eksploatacji oczyszczalni w odniesieniu do wymaganych badań fizykochemicznych i biologicznych osadów oraz sposobu pobierania próbek do tych badań

(dowód: akta kontroli str. 165)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Opis stanu
faktycznego

3. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni

3.1. Oczyszczalnia nie posiadała urządzeń wagowych do pomiaru ilości komunalnych osadów ściekowych wytworzonych i przekazywanych na miejsce składowania oraz do dalszego zagospodarowania.

Kierownik Zakładu wyjaśnił, że dane dotyczące ilości osadów wytworzonych, składowanych i zagospodarowanych były określane w sposób szacunkowy, na podstawie liczby zapełnionych osadami przyczep ciągnikowych o ładowności 4,5 Mg.

(dowód: akta kontroli str. 81, 82 i 154-156)

3.2. W procesie mechanicznego oczyszczania następuje separacja skratek, piasku i tłuszczu dając w efekcie ścieki mechanicznie oczyszczone, które kierowane są do zbiornika uśredniającego. Do biologicznego oczyszczania ścieków uśrednionych służą dwa reaktory BIOSELEKT działające naprzemiennie, tzn., kiedy pracuje jeden z reaktorów w drugim następuje faza sedymentacji oraz spust osadów¹². Osady po odwodnieniu poddawane są higienizacji chemiczno-termicznej, polegającej na ich zmieszaniu z wapnem (CaO 90%). W toku oględzin Kierownik Zakładu przedłożył dowody zakupu 12 Mg wapna (faktura VAT nr 300675/H z 25 października 2014 r.) i 50 kg flokulantu FO 4800 (faktura VAT nr 189/T/2014 z 15 stycznia 2014 r.)

¹¹ Dz. U. Nr 96, poz. 438

¹² Z reaktorów osady przepompowywane są do zagęszczacza grawitacyjnego, gdzie następuje zmniejszenie ich uwodnienia z 99% do 97%, a następnie do wirówki dekantacyjnej, w celu dalszej redukcji uwodnienia do ok. 80%. Podczas odwodnienia do osadów dodawany jest roztwór polimerów służących do chemicznego wspomaganie procesu sedymentacji. Do przygotowania i dozowania tego roztworu służy automatyczna stacja, składająca się z komór magazynowania, roztwarzania i dojrzewania polimeru, dozowników wody i polimerów oraz urządzeń sterujących.

Do magazynowania i dozowania oraz mieszania osadów z wapnem służy instalacja SANBUD składająca się z: podajnika ślimakowego, zbiornika o objętości V – 15 m³ i dozownika wapna oraz podajnika osadów na przyczepę samowyładowczą, znajdującą się pod wiatą załadunkową. Wytworzone w wyniku odwodnienia i higienizacji ustabilizowane komunalne osady ściekowe przewożone są na utwardzony plac magazynowy o pow. ok. 600 m², posiadający częściowe ok. 290 m² zadaszenie, które ograniczało wpływ warunków atmosferycznych na osady. Do transportu osadów na plac magazynowy wykorzystywano przyczepę ciągnikową o ładowności 4,5 Mg.

Grunty, na których stosowano osady stanowiły użytki rolne, położone w odległości przekraczającej 100 m od budynków mieszkalnych, ujęć wody i zakładów produkcji żywności oraz 50 m od brzegów cieków wodnych.

(dowód: akta kontroli str. 83-88, 157 i 158)

3.3. W okresie objętym kontrolą w Zakładzie nie wytworzono osadów, które nie nadawały się do stosowania w rolnictwie.

(dowód: akta kontroli str. 150-152)

3.4. Według stanu na dzień 1 stycznia 2014 r., na placu magazynowym w oczyszczalni znajdowało się 16,8 Mg osadów o zawartości 2,4 Mg s.m. Uwzględniając osady wytworzone w latach 2014-2015 w ilości 75,1 Mg (15,0 Mg s.m.) oraz zagospodarowane w tym okresie w ilości 79,7 Mg (15,7 Mg s.m.), ich stan na koniec 2015 r. zmniejszył się do 12,2 Mg (1,7 Mg s.m.). Czas magazynowania osadów na terenie oczyszczalni nie przekraczał okresu przewidzianego w art. 25 ust. 4 ustawy o odpadach (do 3 lat).

(dowód: akta kontroli str. 81, 82 i 58-73)

3.5. W latach 2014-2016 (I kwartał) osady były badane trzy razy. Próbkę osadów do badań pobrano 19 grudnia 2013 r., 17 października 2014 r. i 11 września 2015 r., natomiast wyniki badań zamieszczono w sprawozdaniach nr 237/12/13 z dnia 15 stycznia 2014 r., nr 242/10/2014 z dnia 30 października 2014 r. i nr 106/09/15 z dnia 29 września 2015 r. W protokołach pobierania próbek podano dane dotyczące m. in. ilości próbek pobranych z danej partii osadów ze wskazaniem metody i sposobu ich pobrania. Ww. badaniami objęto wszystkie osady przed ich zastosowaniem na gruntach.

Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia koś z 2015 r., zakres przeprowadzonych badań osadów obejmował w szczególności ustalenie: odczynu pH i zawartości suchej masy (wyrażonej w procentach masy osadów po odwodnieniu i higienizacji) oraz zawartości substancji organicznych, azotu ogólnego (w tym azotu amonowego), fosforu ogólnego, wapnia i magnezu, metali ciężkich: ołowiu, kadmu, rtęci, niklu, cynku, miedzi i chromu (wyrażonej w mg/kg suchej masy), a także obecności bakterii chorobotwórczych z rodzaju Salmonella (w 100 g osadu) i liczby żywych jaj pasożytów jelitowych Ascaris sp., Trichuris sp., Toxocara sp. (w kg suchej masy).

(dowód: akta kontroli str. 89-103)

3.6. Według sprawozdania z badań nr 242/10/14 osady w ilości 33,2 Mg (5,4 Mg s.m.) zastosowane w dniu 27 października 2014 r. na części działki nr 13/1, obręb Petryki o powierzchni 1,3 ha zostały zbadane 30 października 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 93-96)

W wyjaśnieniach Kierownik Zakładu podał, że decyzja o zastosowaniu 33,2 Mg osadów w dniu 27 października 2014 r., tj. trzy dni przed sporządzeniem sprawozdania z tych badań, została podjęta po uzyskaniu z laboratorium badawczego telefonicznej informacji, że w badanej próbce nie stwierdzono

przekroczeń dopuszczalnych zawartości metali ciężkich oraz obecności bakterii chorobotwórczych i żywych jaj pasożytów jelitowych.

(dowód: akta kontroli str. 154-156)

3.7. Badania osadów przeprowadzono w trzech laboratoriach badawczych, posiadających wymagane certyfikaty akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji w Warszawie (PCA): nr AB 869 z dnia 28 stycznia 2008 r., nr AB 700 z dnia 7 kwietnia 2006 r. i nr AB 079 z dnia 15 października 1996 r. m. in. na wykonywanie badań fizykochemicznych, biologicznych i mikrobiologicznych oraz na pobieranie próbek.

W sprawozdaniach z badań laboratoryjnych osadów podano metody referencyjne badań wymienione w załączniku nr 4 do rozporządzeń koś oraz sposób poboru próby osadu do badań określony w § 5 ust. 3 tych rozporządzeń. Informację o metodzie pobrania próbek zamieszczono w protokołach pobierania próbek.

(dowód: akta kontroli str. 89-105)

3.8. W przeprowadzonych badaniach osadów nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych zawartości metali ciężkich określonych w zał. nr 1 do rozporządzenia koś z 2015 r. oraz obecności bakterii chorobotwórczych i żywych jaj pasożytów jelitowych.

(dowód: akta kontroli str. 89-100)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość opisaną w punkcie III. 1 niniejszego wystąpienia.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Opis stanu
faktycznego

4. Zagospodarowanie osadów ściekowych

4.1. W okresie objętym kontrolą w oczyszczalni wytworzono 75,1 Mg osadów ustabilizowanych o zawartości 15,0 Mg s.m., w tym 42,2 Mg (7,1 Mg s.m.) w 2014 r. i 32,9 Mg (7,9 Mg s.m.) w 2015 r. Osady te zostały zagospodarowane w ilości 79,7 Mg, tj. 15,7 Mg s.m., w procesie odzysku R10 (obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa), poprzez zastosowanie pod uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz. Według stanu na koniec 2015 r. na składowisku w oczyszczalni pozostało 12,2 Mg ustabilizowanych osadów ściekowych o zawartości 1,7 Mg s.m.

Zgodnie z art. 20 ust. 3 ustawy o odpadach, osady były stosowane na terenie województwa wielkopolskiego, w którym zlokalizowany był Zakład, w ilościach 50,0 Mg (8,5 Mg s.m.) w 2014 r. i 29,7 Mg (7,2 Mg s.m.) w 2015 r., w tym:

- na działce nr 181, obręb Długa Wieś Druga, o powierzchni całkowitej 3.1200 ha, w ilości 38,4 Mg (8,3 Mg s.m.), z czego 16,8 Mg (3,1 Mg s.m.) na powierzchni 0,6 ha w 2014 r. i 21,6 Mg (5,2 Mg s.m.) na powierzchni 0,9 ha w 2015 r.,
- na działce nr 13/1, obręb Petryki, o powierzchni całkowitej 1.9814 ha, w ilości 41,3 Mg (7,4 Mg s.m.), z czego: 33,2 Mg (5,4 Mg s.m.) na powierzchni 1,3 ha w 2014 r. i 8,1 Mg (2,0 Mg s.m.) na powierzchni 0,5 ha w 2015 r.

Podczas stosowania osadów przestrzegano zakazów wynikających z art. 96 ust. 12 ustawy o odpadach oraz określonej w § 3 ust. 5 pkt 2 rozporządzeń koś, dopuszczalnej dawki osadów, które mogą być stosowane w ciągu roku na jednostkę powierzchni gruntu wykorzystywanego do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz, w ilości 15 Mg s.m. na hektar.

(dowód: akta kontroli str. 106-116)

4.2. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono tylko jedno badanie gruntu przed zastosowaniem osadów na działce nr 13/1, obręb Petryki. Próbkę do badania pobrano 23 września 2014 r., a wyniki badania zamieszczono w sprawozdaniu nr 270/09/14 z 6 października 2014 r. Badanie zostało wykonane przez Spółkę EKOLAB w Kobylnicy, w zakresie ustalenia odczynu pH oraz zawartości metali ciężkich: ołowiu, kadmu, rtęci, niklu, cynku, miedzi i chromu, wyrażonej w mg/kg s.m. oraz przez Spółkę J.S. HAMILTON POLAND w Gdyni, w zakresie ustalenia zawartości fosforu przyswajalnego w przeliczeniu na P_2O_5 (pięciotlenek fosforu). Ustalona w wyniku badania zawartość metali ciężkich nie przekraczała wartości określonych w zał. nr 3 do rozporządzenia koś z 2010 r., dopuszczalnych w przypadku stosowaniu osadów na gruntach lekkich, pod uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz. Zawartość fosforu przyswajalnego wynosiła 41 mg P_2O_5 na 100 g badanej gleby.

(dowód: akta kontroli str. 125-127)

4.3. Właściciele gruntów, na których miały być stosowane osady, otrzymali od Zakładu karty właściwości i stosowania osadu zawierające wyniki wykonanych badań osadów i gruntów oraz informacje o dopuszczalnych dawkach osadu, jakie można stosować na danym gruncie. W kartach właściwości i stosowania osadów na działce nr 181 obręb Długa Wieś Druga, w dniach 2 kwietnia 2014 r. w ilości 16,8 Mg (3,1 Mg s.m.) i 1 października 2015 r., w ilości 21,6 Mg (5,2 Mg s.m.) zamieszczono wyniki badań gruntu z 6 czerwca 2012 r. W karcie właściwości i stosowania osadów na działce nr 13/1, obręb Petryki, w dniu 1 października 2015 r., w ilości 8,1 Mg (2,0 Mg s.m.) zamieszczono wyniki badania gruntu z 6 października 2014 r. Przekazanie ww. kart zostało potwierdzone podpisem właściciela gruntu.

(dowód: akta kontroli str. 108-116 i 133-135)

4.4. Według oświadczenia Kierownika Zakładu, osady bezpośrednio po ich przetransportowaniu na grunty, gdzie miały być zastosowane, zostały równomiernie rozproszczone na powierzchni ziemi i wprowadzone do gruntu. Ww. prace zostały wykonane przez osoby władające tymi gruntami. W wyniku przeprowadzonych oględzin ustalono, że ww. grunty były wykorzystywane, jako użytki rolne. Podczas oględzin nie stwierdzono widocznych oznak stosowania osadów na tych gruntach.

(dowód: akta kontroli str. 153)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą nie powiadamiano WIOŚ o zamiarze przekazania osadów władającym powierzchnią ziemi, na której te osady miały być stosowane, co stanowiło naruszenie art. 96 ust. 8 ustawy o odpadach. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że na ww. nieprawidłowość wskazano również w protokole kontroli wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska z dnia 31 marca 2014 r.

Kierownik Zakładu wyjaśnił, że powodem niepowiadamiania WIOŚ o zamiarze zastosowania osadów na gruntach rolnych było przeoczenie wynikające z natłoku pracy z tym okresie.

(dowód: akta kontroli str. 20-26 i 150-152)

2. Pomimo wymagań ujętych w art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach oraz §§ 6 ust. 2 rozporządzeń koś zobowiązujących do wykonania badania gruntów każdorazowo przed zastosowaniem komunalnych osadów ściekowych albo skierowaniem danej partii komunalnych osadów ściekowych do zastosowania na gruncie, Zakład nie zapewnił wykonania badań gruntów przed stosowaniem osadów na działce nr 181, obręb Długa Wieś Druga w ilościach 16,8 Mg (3,1 Mg s.m.), na powierzchni 0,6 ha w dniu 2 kwietnia 2014 r. oraz 21,6 Mg (5,2 Mg s.m.), na powierzchni 0,9 ha w dniu 1

października 2015 r., a także na działce nr 13/1, obręb Petryki, w ilości 8,1 Mg (2,0 Mg s.m.), na powierzchni 0,5 ha w dniu 1 października 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 106-107)

Kierownik Zakładu wyjaśnił, że podczas stosowania osadów na działce nr 181 w dniach 2 kwietnia 2014 r. oraz 1 października 2015 r., a także na działce nr 13/1 w dniu 1 października 2015 r., jako miarodajne przyjęto wyniki badania gruntu na ww. działkach przeprowadzone w czerwcu 2012 r. i październiku 2014 r. przez spółki EKOLAB w Kobylnicy, J.S. HAMILTON POLAND w Gdyni i AQANET w Poznaniu. Do wyjaśnień dołączono sprawozdanie z badań gruntu na działce nr 181 wykonanych od 1 do 6 czerwca 2012 r. przez Spółkę EKOLAB w Kobylnicy, w zakresie ustalenia odczynu pH i zawartości metali ciężkich: ołowiu, kadmu, rtęci, niklu, cynku, miedzi, chromu oraz przez Spółkę AQANET w Poznaniu, w zakresie ustalenia zawartości fosforu przyswajalnego. Ustalona podczas tych badań zawartość metali ciężkich nie przekraczała wartości określonych w zał. nr 3 do rozporządzenia koś z 2010 r., dopuszczalnych przy stosowaniu osadów na gruntach lekkich, pod uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz. Zawartość fosforu przyswajalnego wynosiła 14 mg P₂O₅ na 100 g badanej gleby. Zdzisław Wiksleben, załączając oznaczone wyrisy z map ewidencyjnych gruntów i budynków, wyjaśnił również, że osady stosowano na tych częściach gruntów, na których nie stosowano ich w latach poprzednich.

W ocenie NIK opieranie się na badaniach gruntów sprzed roku albo nawet starszych nie stanowi realizacji obowiązku, wykonania badania gruntu każdorazowo przed zastosowaniem osadów ściekowych, o którym mowa w art. 96 ust. ustawy o odpadach.

(dowód: akta kontroli str. 133-135 i 154-158)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹³, wnosi o:

- 1) powiadamianie WIOŚ o zamiarze zastosowania osadów.
- 2) wykonywanie badań osadów co najmniej raz na sześć miesięcy.
- 3) wykonywanie badań gruntów każdorazowo przed stosowaniem osadów, zgodnie z wymogami art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

¹³ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 29 kwietnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Mieczysław Zentel
główny specjalista
kontroli państwowej

Dyrektor
z upoważnienia
Wicedyrektor Grzegorz Malesiński

.....
podpis

.....
podpis